

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1283980/5

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים
לפני כבוד הדיינים:
הרב שלמה שפירא

המערער: פלוני
נגד
המשיבה: פלונית

הנדון: תנאי סף לערעור והסמכות לדחותו ללא דיון אם אינו עומד בהם אף אם 'ערעור בזכות' הוא

החלטה

לפניי "בקשה להבהרה", כך לפחות על פי הכותרת. עניינה של הבקשה הוא באמור בהחלטתי הקודמת, ההחלטה מיום כ"ז באב (5.8).

א. במסגרת בקשה זו טוען המערער כי יש בהחלטה "טעות עובדתית לגבי כמה מחלקי הערעור" אך למעשה אינו מצביע על טעות – אפילו לפי דעתו – שאפשר לכוונה "עובדתית". לפיכך מן הנמנע להתייחס לטענה זו.

ב. לאחר מכן מבקש המערער כי יינתן צו עיכוב ביצוע בנוגע להחלטה מושא הערעור. המערער טוען כי "בעשרות פסיקות של בתי הדין וערכאות ערעור" נאמר כי ככל שנקבע דיון בערעור על ערכאות הערעור לעכב את ביצוע פסק הדין של בית דין קמא עד לשמיעת הערעור. ברם המערער לא מצרף ולו פסיקה אחת כזו לרפואה.

לעצם העניין הטענה כמובן אינה נכונה. אין פסיקה או הוראת חוק כללית המחייבת עיכוב ביצוע בכל מקרה שבו מוחלט לשמוע את הערעור, ולהפך: הנחת המוצא היא כי פסק דין יש לקיים אף אם מערערים עליו – ולא חילקו בעניין זה בין שהוחלט לקיים דיון בערעור ובין שלא הוחלט כך (והמערער עצמו הלוא סבור, בטעות אומנם וכדלהלן, כי כל ערעור חייב להישמע ואינו יכול להידחות על הסף) – אלא אם יחליט בית הדין על עיכוב ביצוע, החלטה שתינתן על פי שיקול דעתו של בית הדין. לעניין זה המערער מופנה לעיין בתקנה קמו לתקנות הדיון.

אכן בין השיקולים אם לעכב ביצוע או לא מצוי גם השיקול בדבר האפשרות כי בהעדר עיכוב ביצוע עלול הערעור להתאיין ולהיות חסר ערך אופרטיבי, ולכך טוען המערער דגן. אולם אין זה שיקול יחידי, ובענייננו שבו כאמור בהחלטה קודמת ההחלטה לשמוע את הערעור אינה אלא לפני משורת הדין – אין מקום להורות על עיכוב ביצוע, וכך בוודאי כל עוד לא הופקדה הערובה להוצאות המשפט שהוריתי כי תהיה תנאי לשמיעת הערעור, וכל עוד לא הוגש כתב ערעור מתוקן כנדרש, וממילא אין כל ודאות עדיין כי הערעור יישמע בפועל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לכשתופקד ערובה ויוגש כתב ערעור מתוקן כאמור יהיה מקום לשקול את עיכוב הביצוע ובין השאר תישקל גם השאלה האם, אם יידחה הערעור ואם יימצא כי עיכוב הביצוע הסב נזק למשיבה, יוכלו הוצאות המשפט שייפסקו ושייגבו מן הערובה לפצות גם על נזק זה.

ג. עוד טוען המבקש ומתפלמס עם קביעתי בהחלטה הקודמת (וכנ"ל) כי ערעורו יישמע רק לפני משורת הדין שכן מן הדין היה לדחותו על הסף.

המערער שב וטוען כפי שטען כבר ונדחה כי אין בית הדין רשאי לדחות ערעור על הסף וללא שמיעתו. המערער מצטט לעניין זה מתקנות הדיון אלא שאף שהוא מצטט גם מהחלטתי אין הוא מבין את האמור בה.

הובהר בהחלטתי הקודמת ואשוב ואבהיר:

שני שלבים הם בנוגע לערעור: השלב הראשון הוא תנאי סף. הללו כוללים, כפי שנראה שמבין גם המערער עצמו, את הדרישה שהערעור יהיה על החלטה שיש בעניינה זכות ערעור, שאם לא כן נדרשת רשות ערעור. אך מלבד זאת הם כוללים גם את העמידה בתנאיה של תקנה קלה לתקנות הדיון, היינו כי המערער יראה דברים שהם, לפחות לדעתו, בגדר טעות בהלכה, טעות הנראית לעין בשיקול הדעת או בקביעת העובדות או פגם בניהול הדיון המשפיע על תוצאות הדיון. (נוסף לאלה ישנם תנאי סף נוספים שאינם עניין לכאן, מהם מהותיים ומהם 'טכניים', הללו מפורטים בתקנות קלו-קמא).

רק לאחר שעובר הערעור את השלב הראשון, שלב תנאי הסף האמורים, חלות ההוראות הנוגעות לדרך הדיון בערעור, ובכללן אלה שבתקנה קמ"ז שציין המערער ושמהן עולה כי בית הדין חייב לשמוע את הצדדים בדיון פרונטלי אלא אם הסכימו אחרת.

דברי המערער כי סמכותו של בית הדין לדחות ערעור על הסף "הינה אך ורק לאחר קיום דיון ולשמוע מפי המערער" שגויים הם, ודבריו כי בהחלטתי "בית הדין שוב דוחה את הערעור ללא שום התייחסות לתקנות הדיון שעליו ורק עליו על בית הדין להסתמך ולא ניתן כל נימוק לתקנות" אינם נכונים, שכן תנאי הסף האמורים מפורטים בתקנות הדיון, והדבר מפורש בהחלטתי.

מופרכים עוד יותר הם דבריו "כל עוד לא נשמעו מפיו של המערער כמופיע בתקנות הדיון אין סמכות לבית הדין לקבוע מה היא רמת הסיכויים של הערעור", בחינת סיכויי ערעור היא תמיד לפני שמיעת הצדדים, אין היא נוגעת להכרעה בערעור לגופו – גם ערעור שסיכוייו נראים נמוכים עשוי לעיתים להתקבל לבסוף וגם כזה שסיכוייו נראו גבוהים עשוי להידחות – לזה משמש שיקול הדעת בדבר מתן רשות ערעור (במקרה שזו נצרכת) או ארכה להגשת ערעור מעבר למועד הקבוע, וכן שיקול בנוגע לבקשת עיכוב ביצוע ובנוגע להוראה על הפקדת ערובה כתנאי לשמיעת הערעור.

כשערעור מוגש ללא שיעמוד בתנאי הסף של טענות רלוונטיות לטעות כנ"ל של בית דין קמא או פגם בסדרי הדין, הרי שכמובן גם סיכויי נמוכים הם, אך דחייתו על הסף (או הקביעה כי אם יישמע יהיה הדבר רק לפני משורת הדין) אינם בשל הסיכויים הנמוכים אלא בשל אי-העמידה בתנאי הסף. לשם כך אין צורך בשמיעת הצדדים בדיון שבעל פה או בקבלת תגובת המשיב, שכן השאלה אינה אם באמת טעה בית דין קמא אלא אם המערער בכלל טוען לטעות כזו.

מערער שאינו שבע רצון מהחלטת בית דין קמא אך אינו טוען בעניינה כל טענה רלוונטית אינו עומד בתנאי הסף. מערער כדוגמת מערער דנן שמפלפל בהלכות כיבוד אב ואם אך אינו טוען דבר בנוגע לזיקה של הדברים להכרעת בית דין קמא העוסקת בהליך שבינו לבין המשיבה שאינה חייבת כלפיו בכיבוד אב ואם – אף אם יצווח ככרוכיא כי בית הדין קמא טועה – אינו בגדר מי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ש"טוען" טענה כלשהי לטעות של בית הדין, ודין ערעורו לדחייה על הסף ממש כפי שהיה דינו לו היה טוען כי טעה בית הדין בהחלטתו שבנוגע לילדים וכסימוכין או ביאור לטענה זו היה מפלפל ב"הלכות קידוש החודש" או ב"הלכות מעשה הקרבנות" למשל, או להבדיל דן בפתרונה של בעיה מתמטית. הדברים עשויים להיות יפים ונכונים, או שלא להיות כאלה, אך אין הם רלוונטיים לעניין הנידון ולכן אין בית הדין צריך לקבוע דיון ולשמוע בו את הטענות מפיהם של הצדדים.

המערער תומך את יתדותיו בטענתו נגד החלטתי בדברי כבוד הנשיא בהליך אחר שבו תחילה נדחה ערעור על הסף אולם לאחר מכן כתב כבוד הנשיא כי היועץ המשפטי, שלמד על אודות ההחלטה מעתירה לבג"ץ שהוגשה נגדה, האיר את עיניו כי חובה הייתה לקיים דיון פרונטלי בעניינם של הצדדים ובשל כך חזר בו כבוד הנשיא מההחלטה הראשונה והורה על קיום דיון בעניין.

ברם המערער מערב מין בשאינו מינו: בהליך דהתם אכן דובר בדחייתן של טענות על הסף, אולם היו אלה טענות רלוונטיות – גם אם לדעת בית הדין לא היו צודקות. לא כן כשכתב הערעור אינו מכיל טענות עובדתיות או משפטיות הנוגעות לעניין כלל, שאזי כאמור אין הערעור עומד בתנאי הסף שבתקנות.

מטעם זה, אגב, דחוייה גם טענתו של המערער (בבקשה הקודמת) נגד מתן החלטתי בדין יחיד ולא בשלושה. בית הדין אכן דן בשלושה כהוראת ההלכה, החוק והתקנות – פרט לעניינים שהוחרגו מכך בכל אלה – אולם זאת כשנזקק הוא "לדון". כשאינן "טענות" אין בית הדין צריך "לדון", ומחיקת ערעור מן הטעם שאין הוא עומד בתנאי הסף וללא צורך לדון בטענות שבו לגופן היא בכלל "ענייני סדר ומנהל" שגם על פי החוק והתקנות אפשר להחליט בהם בדין יחיד.

ד. כאמור, לפני משורת הדין החלטתי לשמוע את הערעור למרות זאת, וטעמו של דבר כפי שכתבתי בהחלטתי הוא משום שהצדק צריך גם להיראות, ומאחר שנראה היה כי המערער אינו מבין את הדברים. עם זאת הבהרתי – וכפי ששכתי והבהרתי עתה – כי לכשנדון בערעור נצטרך לדון בטענות רלוונטיות ולכן הוריתי למערער להשלים את הליכי הערעור בהגשת כתב ערעור מתוקן שבו יראה את הרלוונטיות של טענותיו לענייננו.

ההשלמה אמורה הייתה להיות בתוך חמישה-עשר יום, לרבות ימי פגרה, והללו חלפו עברו. מן הדין היה אפוא להורות עתה על מחיקת הערעור וסגירת התיק, אלא שביום י' באלול (18.8) – לקראת תום המועד, ביום השלושה-עשר – הוגשה בקשת ההבהרה שלפניי, ובנסיבות אלה אני מחליט כי הימים שמהגשתה ועד מועד מתן החלטתי הנוכחית לא יבואו בחשבון הימים והמערער יוכל להשלים את הגשת כתב ערעורו המתוקן ואת הפקדת הערובה בימים הקרובים.

ה. בשולי הדברים אעיר ואבהיר: משניתנת החלטה שיפוטית – אין, בדרך כלל, מקום להגיש בקשות המתווכחות ומתפלמסות עימה. אפשר להגיש בקשה לסתירת הדין אם ישנן עובדות או ראיות חדשות, וכאמור בתקנה קכ"ט לתקנות הדיון; כשמדובר בהחלטה של בית דין אזורי אפשר לערער או לבקש רשות ערעור; על החלטה של בית הדין הגדול אי אפשר לערער אם כי אפשר לעתור נגדה לבג"ץ. (גם מערער דנן שתמך יתדותיו כאמור בהחלטה הקשורה בעתירה לבג"ץ, וכאמור לעיל, רשאי על פי חוק לנסות את מזלו ולעתור גם נגד החלטותיי אם למרות כל שהוסבר לעיל עדיין אינו מבין או אינו נכון לקבלן, אם כי איני סבור שיש לעתירתו סיכוי להתקבל.)

אך ויכוח עם החלטה והגשת בקשות המתפלמסות עימה אינו מקובל, אין לו בסיס בהלכה ואף לא בחוק ובתקנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הפעם הזאת, לפני משורת הדין, השבתי לטענותיו של המערער לגופן. אולם אם התנהלות זו תישנה יידחו הבקשות על הסף תוך שייתכן גם שיושתו בגינן הוצאות משפט לטובת אוצר המדינה בשל הטרדת והטרחת בית הדין שוב ושוב בעניין שכבר ניתנו בו החלטות.

ו. ההחלטה מותרת לפרסום בהשמטת שמות הצדדים.

ניתן ביום י"ד באלול התשפ"א (22.8.2021).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה